

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ПІВДЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Одеса, 31 жовтня 2025 року)

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3110-44 від 02.10.2025 р.)*

Відповідальний редактор – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян Мінас Рамзесович**

Заступник відповідального редактора – завідувач кафедри Філософії права Юридичного факультету Близькосхідного університету (Кіпр), член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права **Дамірлі Мехман Алишах огли**

Заступник відповідального редактора – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» **Бехруз Хашматулла Набієвич**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Войтович Павло Петрович – PhD в галузі права, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23.
Тел. +38(048)719 8685.

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячується Міжнародному дню прав людини, який відзначається міжнародною спільнотою 10 грудня. **31 жовтня 2025 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2025. 219 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

декларації прав людини (м. Хмельницькій, 09 грудня 2022 р.); Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України [та ін.]. Хмельницький, 2022. 202 с.

5. Стрельцов Є.Л. Рациональный дискурс про кримінальне право: монографія. Київ: Юрінком Прес. 2024. 468 с.

Ключові слова: прав людини, теорія прав людини, публічне право, галузі публічного права, конституційне право, кримінальне право, охоронна функція.

Key words: human rights, theory of human rights, public law, branches of public law, constitutional law, criminal law, protective function.

Кондратенко Віталій Миколайович

доктор юридичних наук, професор, професор

кафедри загальноправових дисциплін та державного управління

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВИ СВОБОД ОСОБИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

Наукове обґрунтування та вирішення проблематики адміністративно-правових засобів беззаперечно відноситься до постійно актуалізованих тем, оскільки вони включені до фундаментальних основ адміністративного права. На загальнотеоретичному рівні правові засоби визначають сутність, функціональну вираженість та соціально-ідеологічну цінність права. Означена категорія має універсальний характер, якою послуговуються від розгляду всієї сфери юриспруденції до окремих режимів, форм і способів правового регулювання, певних елементів його механізму.

Правові засоби спрямовуються на забезпечення певної сукупності соціальних інтересів, які вимагають правового гарантування. За їхньої допомоги здійснюється правовий вплив на свідомість і поведінку людей, метою якого є втілення змісту правових норм у можливу правомірну поведінку особи шляхом усвідомлення індивідом ціннісних орієнтацій про право та формування позитивних мотивів активної правової поведінки. Залежно від змісту регульовального впливу, вони охоплюють такі площини: інформаційно-психологічний вплив; ціннісно-мотиваційний вплив; нормативний вплив права на суспільну дійсність. Зазначені аспекти повною мірою створюють процес впливу права на свідомість людини, визначають рівень правової свідомості та сприяють правомірній поведінці у різних сферах суспільного життя [1, с. 23-25].

На окрему увагу заслуговує поняття правових засобів у контексті інструментальної теорії права, де воно розуміється у вигляді спеціального інструменту досягнення певних цілей у межах суспільної діяльності. Ці ідеї інтерпретовано у дослідженнях вітчизняних вчених, зокрема під правовими засобами пропонується розуміти систему субстанціональних і діяльнісних правових явищ, за допомогою яких суб'єкти правовідносин, що поступово набувають характеру змагальності, досягають приватних і публічних цілей. У кінцевому підсумку під правовими засобами варто розуміти правові явища виражені в системі правового інструментарію та діяльності суб'єктів, що здійснюють його застосування, які об'єктивують функції права з метою досягнення соціально значущих результатів, а також забезпечення дієвості правового регулювання суспільних відносин. Головним постулатом

виступає вибудування конкретного алгоритму застосування сукупності правових засобів, спрямованих на забезпечення правового впливу у сфері соціального середовища.

Досягається такий стан внаслідок встановлення правових гарантій вільної реалізації суб'єктивних прав, позитивного стимулювання до прийнятної моделі соціально-правової поведінки, яка узгоджується із суспільними та приватними інтересами, та зобов'язання до вчинення чи утримання від вчинення певних дій [2, с. 68].

Галузева вираженість правових засобів повною мірою реалізується за адміністративно-правових відносин, де вони набувають певних рис зумовлених доктриною адміністративного права та специфікою публічного управління у нашій країні. Система адміністративно-правових засобів є однією із центральних елементів у вказаних процесах, де відбувається переосмислення їхньої ролі та місця у суспільстві та праві.

Натомість залишається сталим розуміння істотної сутності вказаної юридичної категорії, яка не змінюється з часом. Вона полягає в тому, що ці правові засоби реалізуються органами виконавчої влади та виконавчими органами місцевого самоврядування, компетентними посадовими та службовими особами у межах здійснення своїх публічно-владних повноважень. До об'єктів впливу відносяться фізичні та юридичні особи приватного та публічного права, які взаємодіють з суб'єктами публічної адміністрації у межах своїх загальних і спеціальних адміністративно-правових статусів. Основними завданнями, з одного

боку, виступає забезпечення дотримання верховенства права, законності та громадського порядку, належного здійснення публічного управління. З іншого боку – правого гарантування та сприяння розвитку суспільних інститутів, реалізації та захисту суб'єктивних прав населення тощо [3, с. 353].

У сфері прав і свобод людини та громадянина правове забезпечення переважно має подібне вираження, однак з певними умовностями. Безпосередньо пов'язані вони з особливостями здійснення конституційних процесів гарантування реалізації загальних і спеціальних правових статусів фізичних осіб, правових процедур захисту та відновлення порушених чи обмежених прав і свобод особи тощо. Важливий вплив мають міжнародні стандарти з прав людини, дотримання яких на законодавчому рівні є обов'язком для нашої країни.

На сьогодні ключовою перепорою для визначення істотної сутності та структури вказаного напрямку адміністративно-правового забезпечення виступає відсутність належної розробки його концепції у вітчизняній доктрині адміністративного права. Це пов'язано з наведеними доводами щодо формального підходу на державному рівні до реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина протягом минулого століття. Останніми роками тривають активні теоретико-правові пошуки розвитку конституційних й адміністративно-правових правореалізаційних і правозахисних положень.

Формулювання поняття адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина досі позбавлені уніфікованості та системності наукового сприйняття. Існує низка різних позицій нової когорти вітчизняних адміністративістів, які у монографічних дослідженнях зверталися до з'ясування сутності та змісту цієї юридичної категорії як у загальному розумінні, так й при дослідженні публічного-правового забезпечення прав окремих категорій громадян, різних сфер виникнення адміністративно-правових відносин тощо. Водночас прослідковуються також спільні риси, де більшість погоджується, що основним вираженням адміністративно-правового забезпечення слугує насамперед діяльність органів державної влади з метою сприяння створення належних умов для реалізації та захисту прав і свобод особи.

За останнє десятиліття стрімкий розвиток міжнародного та внутрішнього права з питань прав людини створив передумови застосування у правотворчій та правозастосовній діяльності вітчизняних суб'єктів публічної адміністрації широкого трактування адміністративно-правового забезпечення [4, с. 76-77].

Головними завданнями є таке: гарантування правових можливостей взяття активної участі в основних напрямках життя суспільства на рівні з іншими громадянами; правове регулювання сфер соціального середовища з метою створення належних і достатніх умов для ефективної реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина; виявлення та усунення несприятливих факторів, що негативно відбиваються на процесах реалізації прав і свобод людини та громадянина; сприяння системній взаємодії суб'єктів публічної адміністрації з суспільними інститутами та представниками населення, залученими у межах відповідних правових відносин, з метою забезпечення реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина; дотримання взаємозалежності процесів реалізації прав і діяльнісної спрямованості суб'єктів публічної адміністрації, функціонування якої корегується залежно від специфіки розвитку охоронюваної сфери.

Наведене дозволяє сформулювати поняття адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод людини та громадянина, під якими доцільно розуміти правові явища виражені в системі універсального і структурованого адміністративно-правового інструментарію та формалізованої діяльності суб'єктів публічної адміністрації, які спрямовані на регулювання суспільних відносин щодо створення необхідних умов реалізації прав і свобод індивіда, а також гарантування ефективного функціонування правового механізму захисту та відновлення суб'єктивних прав із можливістю застосування заходів адміністративного примусу.

Правові засоби характеризуються наявністю таких рис: змодельовуються за допомогою сукупності матеріальних і процесуальних норм адміністративного права; застосовуються системою органів виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування у межах передбачених законодавством владних повноважень під час здійснення правомірних дій; створюють сприятливі необхідні й достатні умови соціального середовища з метою належної реалізації прав і свобод осіб з урахуванням їхнього спеціального адміністративно-правового статусу; передбачають у певних випадках застосування адміністративно-примусових заходів до учасників відповідних суспільних правовідносин; вимагають системної взаємодії органів публічної взаємодії з інститутами громадянського суспільства з питань громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації та підвищення дієвості застосування адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кондратенко В. М. Теорія і практика адміністративно-правових засобів забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю : монографія. Харків : Мачулін, 2018. 435 с.
2. Кондратенко В. М. Теоретико-правовий зміст адміністративної діяльності публічної влади у сфері забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю. Наукові записки. Серія: Право. 2022. Вип. 13. С. 66–70.
3. Кондратенко В.М., Стеценко Д.Ю. Адміністративно-правові засади громадського контролю в судовій системі через призму забезпечення прав людини та громадянина в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 3. С. 351–355.

4. Кондратенко В.М., Швайка Д.М. Змістовне наповнення та особливості реалізації правових засобів забезпечення взаємодії громадськості з публічною адміністрацією в Україні. Наукові записки. Серія: Право. 2024. Вип. 17. С. 75–79.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, адміністративний примус, міжнародні стандарти, органи виконавчої влади, права і свободи людини та громадянина, публічна адміністрація, правові засоби.

Key words: administrative coercion, administrative and legal support, human rights and freedoms, international standards, public administration, public authorities, legal instruments.

Tutku Tuğyan

*Assistant Professor of the Faculty of Law and Department of
International Law Near East University, Cyprus*

DEFENDING INTERNATIONAL LAW: THE KANTIAN FRAMEWORK

This paper challenges international legal nihilism, a doctrine powered by the gap between legal ideals and state practice, which draws from political realism and critical legal theory to dismiss international law as ineffective. As an antidote, it proposes a Kantian developmental framework, reframing international law not as a failed static code, but as a teleological project guiding a gradual transition from a ‘state of war’; towards a ‘state of peace’;. Within this model, International Humanitarian Law (IHL) is analysed as the pragmatic tool for regulating conflict, while International Human Rights Law (IHRL) provides the blueprint for the just states necessary for a stable peace. The paper argues that widespread violations and the corresponding rise of accountability mechanisms are not evidence of law’s failure, but rather proof of its enduring normative power and the slow, rational work of building an international rule of law.

Defending International Law: The Kantian Framework

The codified aspirations of the Geneva Conventions stand in stark and often brutal contrast to the realities of modern armed conflict. Reports from international organizations detail a world where attacks on civilians and the targeting of hospitals remain tragically commonplace [10]. This tension between the promise of law and the persistence of atrocity presents a profound challenge to the international legal order, particularly within International Humanitarian Law (IHL) and International Human Rights Law (IHRL).

A powerful response to this contradiction is international legal nihilism. This is the complete rejection of law and legal norms, portraying international law as a utopian fantasy or a mere pretence for the exertion of brute force [12, p. 48-49]. This perspective, while compelling in its pessimism, is ultimately a counsel of despair that concludes the project of building an international rule of law has failed.

This paper argues against this debilitating nihilism by proposing a Kantian developmental framework for understanding international law [11]. It posits that IHL and IHRL are not static, failed rules but are the crucial normative tools for a rudimentary international society’s gradual, rational progression from a ‘state of war’; towards a ‘state of peace’. The law’s purpose is teleological, aimed at a future state of right, not a perfect reflection of the present state of fact. This shifts our central inquiry from a static evaluation of compliance - «Does international law work?» - to a dynamic analysis of its function over time:

«What work is international law *doing*?»

ЗМІСТ

Вступне слово <i>КІВАЛОВА С.В.</i>	3
<u>Секція № 1</u>	
Захист прав людини: теоретичні та практичні аспекти	
<i>АРАКЕЛЯН М.Р.</i>	
Специфіка правозахисної діяльності в період збройних конфліктів.....	4
<i>БЕХРУЗ Х.Н.</i>	
Актуалізація та результативність дослідження механізмів правового захисту українських біженців в Європейському Союзі в умовах міграційної кризи.....	6
<i>ДАМІРЛІ М.А.</i>	
Перспективи забезпечення прав людини в епоху штучного інтелекту.....	8
<i>СТРЕЛЬЦОВ Є.Л.</i>	
Права людини в контексті сучасного публічного права.....	10
<i>КОНДРАТЕНКО В.М.</i>	
Адміністративно-правові засоби забезпечення праві свобод особи: теоретико-правовий вимір.....	13
<i>TUGYAN T.</i>	
Defending international law: the kantian framework.....	16
<i>СУРІЛОВА О.О.</i>	
Цифрові права людини в контексті збройних конфліктів: новітні виклики.....	20
<i>ЗУБЧЕНКО Н.І.</i>	
Моніторинг гуманітарних програм як інструмент реалізації міжнародних стандартів захисту прав людини під час збройного конфлікту.....	23
<i>КОНОНЕЦЬ О.М., КРИВОНОС С.В.</i>	
Гарантії прав людини під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.....	26
<i>ЗВЕРЄВА К.С., ДАЦЬ І.С.</i>	
Захист права власності під час збройних конфліктів: практика ЄСПЛ.....	28
<i>САПАРОВА А.О.</i>	
Право дітей на освіту в умовах війни.....	31
<i>НАДІЄНКО О.І.</i>	
Зловживання правом у договірних сімейних відносинах.....	32
<i>ГОРБАЧОВА К.М.</i>	
Складові елементи держави як механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина.....	35
<i>ПАХЛЕВАНЗАДЕ А.</i>	
Критерії та стандарти доказування злочинів проти прав людини в міжнародних кримінальних трибуналах під час збройних конфліктів.....	37
<i>ГУРТІЄВА Л.М.</i>	
Учасники кримінального провадження з боку сторони обвинувачення на стадії судового розгляду: окремі позиції Верховного Суду.....	39
<i>ДРОНОВ В.Ю.</i>	
Право на спорт у контексті Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 року.....	42